

Šiame numeryje:

Lietuvos kultūros ir mokslo skleidimo darbas dar mūsų laukia.
Mūsų kultūros šventė — Penktasis mokslo ir kūrybos simpoziumas.
Dailininko Petro Kiaulėno memorialinė paroda.
Jono Meko eilėraščiai.
Aplankius Lietuvos kaimų muziejų.
1985 m. „Ateities“ seminaras.
Ingrida Blekytė romantinėje komedijoje.
Norberto Lingertaičio papuošalų paroda Čiurlionio galerijoje.

Kertinė Parasė

Lietuvos kultūros ir mokslo skleidimo darbas dar mūsų laukia

Dr. Janinos Rėklaitienės, Lituanistikos instituto atstovės simpoziumo taryboje, uždaramasis žodis per baigminį Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo posėdį sekmadienį, gruodžio mėn. 1 d. Jaunimo centre, Chicagoje.

Lituanistikos instituto pirmininko dr. Broniaus Vaškio, instituto tarybos ir narių vardu dėkoju Mokslinės programos vadovams, Organizacinio komiteto nariams ir visiems, prisidėjusiems prie Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo darbo. Ypatingą padėką reiškiamieji Humanitarinių ir socialinių mokslų programos vadovui, Lituanistikos instituto prezidentui nariui dr. Algijui Norvilui.

Baigiant Penktąjį simpoziumą, neminėsiu, kuo jis pasisekė, bet nurodysiu kelias paruoštas gaires ateities simpoziumams ir kai kurias paskaitininkų iškeltas ir ateičiai taikytinas mintis.

Kaip dr. Jonas Bilėnas, simpoziumo mokslinės programos pirmininkas, pasakė ketvirtadienį, šį sykį rimtai buvo stengtasi simpoziumą padaryti tarptautiniu, didžiausią dėmesį kreipiant į mūsų tautą. Kaip žinote, iš Lietuvos buvo pakviesti penki mokslininkai. Jų tik vienas atvyko: Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos katedros vedėjas prof. dr. Zigmas Zinkevičius. Kitą sykį kviesime dvidešimt penkis, ir gal tada sulauksime penkių. Atvyko mokslininkai iš Kanados, iš Europos: iš Italijos, iš Vokietijos ir kitur. Jų taip pat buvo daugiau kviesta. Pavyzdžiui, iš Australijos kvietėme čeką, dr. Marvaną, lietuviškai kalbantį, baltistoją pasižymėjusį mokslininką. Iš Italijos kvietėme dr. Guido Michelini, kuris buvo pats pirmasis užsienietis Vilniaus universitete apgynęs lietuvių kalbos srities disertaciją. Dr. Algio Norvilo raginami, kvietėme net tamsoje Amazonės džiunglėse dirbantį, indėnų kalbų žinovą kun. Bėkštą. Kunigo Bėkšto tose džiunglėse, deja, nepavyko surasti. Minėtini ir kiti mokslininkai, kurie dėl įvairių priežasčių šiame simpoziume negalėjo dalyvauti, bet jau pažadėjo

atvykti į Šestąjį mokslo ir kūrybos simpoziumą. Sužinojome, kad ir Japonijoje, Tokijo universitete, yra lietuviškai kalbantys mokslininkai. Kviesime ir jį! Svarbiausia, kad dabar šie kitų kraštų mokslininkai žino apie mus, o mes apie juos. Raginu kiekvieną mūsų kviesiti lietuviškai kalbančius mokslininkus iš savo draugų tarpo dalyvauti mūsų simpoziumuose. Antra vertus, kadangi jau dabar šių mokslo ir kūrybos simpoziumų tradicija yra tapusi pastovi, ateityje simpoziumus ruošiant mums neberūpės paskaitininkų skaičiaus gausumas. Vadovausimės įprastais mūsų vietinių profesinių sąjungų konferencijų praktikuojamais mokslinių paskaitų atrankos principais.

Kaip žinome, Sovietų Sąjungoje vis intensyviau skleidžiamas ir pabrėžiamas marksizmo-leninizmo skelbiamas internacionalizmo principas. Ten yra tvirtinama, kad visų tautų asimiliacija, jų paskendimas viename tarptautiniame vienete yra neišvengiamas. Atsilepdami į tai, ryžtamės išlaikyti savo tautinį savitumą: visų pirma, savo tautos brolių ir seserų pagalba, bet taip pat kviesdami į talką ir kitų tautų mokslininkus, humanitarus, gydytojus, teisininkus, inžinierius, žmogaus teisių gynėjus.

Ketvirtadienį Algimanto Gurecko paskaitoje girdėjome, kad Lietuvos likimas ne nuo mūsų pareis, kad uždaras Sovietų Sąjungos vidaus politika mažai tekreipia dėmesio į mūsų tautos laisvinimo pastangas. Aš galvoju, kad galbūt sovietai į mus nelabai kreipia dėmesio todėl, kad mes dar nepakankamai dažnai ir garsiai barškiname jiems į geležinę uždangą. Jau paties Gurecko iniciatyvos dėka neretai taikliai politinės akcijos šūviu pasiseka prazvimti per tą geležį. Taip, tikrai

Mūsų kultūros šventė

JUOZAS PRUNSKIS

Proveržiai mokslo ir kūrybos laukuose tai brangiausi mūsų laimėjimai, kurių nesugrauzia nei amžių dantis ir kurių negali sutripti nei okupanto batai. Dėl to aukščiausia laipsnį tose pažangos srityse pasiekusių mūsų suvažiavimas, oficialiai vadinamas Mokslo ir kūrybos simpoziumu, yra mūsų kultūros šventė. Tai, vyko Jaunimo centre, Chicagoje, lapkričio 27 — gruodžio 1 dienomis.

Koks tai didingas dalykas, galima spręsti iš fakto, kad programos knyga su kalbėtojų sąrašu (kiekvienam skiriamas po du puslapiu biografijai ir paskaitos santraukai) susidarė net 542 puslapių. Simpoziume iš viso 76 sesijos, 240 paskaitų, apie 200 paskaitininkų. Tai nuostabiai spalvingos mūsų kultūros vaivorykštės susvytėjimas. Šio ypatingo užmojo siekimus taip aptaria organizacinis komitetas:

— Mokslo ir kūrybos simpoziumai turi dvigubą tikslą: suteikti progą visų šakų lietuviams mokslininkams susipažinti, pabendrauti ir parodyti lietuviškai visuomenei, ką veikia ir tarptautinius vandenis išplaukę griežtųjų mokslų, inžinerijos, architektūros, medicinos ir humanitarinių bei socialinių mokslų iškilieji specialistai, — taip paskelbė organizacinio komiteto pirmininkas Ramojus Vaitys.

Šitokie Simpoziumai pasidarė ypatingas kultūros sąjūdis. Tarybą sudarė pirm. J. Rimkevičius, JAV LB atstovai T. Remeikis ir kun. V. Rimšelis, PL gydytojų sąjungos atstovai K. Ambrozaitis ir J. Valaitis, PL inžinierių ir architektų sąjungos — J. Rimkevičius ir A. Kerelis, Lituanistikos instituto — J. Rėklaitienė ir J. Vaišnys.

reikia atsimiti, kad ne viskas nuo mūsų pareina. Ačiū Dievui, kad Jo apvaizda, o ne mūsų protas veda pasaulį.

Ir vėl, nereikėtų per daug nusiminti ir dėl Jono Kavaliūno ketvirtadienio pranešime išskeltų kai kurių statistikos duomenų. Pvz., dėl to, kad šeštadienines lituanistines mokyklas lankančių mokinių skaičius per pastaruosius tryliką metų per pusę sumažėjęs. Tai labai gaila. Būtų daug geriau, kad galėtumėm džiaugtis to skaičiaus padvigubėjimu. Tačiau vertėtų atsimiti, kad nors mokinių skaičius sumažėjo, švietimo darbuotojų darbas padvigubėjo! Šiuo metu lituanistinio švietimo darbas yra platesnis, įvairesnis ir sudėtingesnis, einantis anksčiau nebandytais keliais.

Pavyzdžiui, gal dar ne visiems yra žinoma, kad Baltų studijų puoselėjimo draugija (Association for the Advancement of Baltic Studies) jau kurį laiką yra įsijungusi į New Jersey valstybinės komisijos darbą. Šios komisijos (Commission on Eastern Europe and Captive Nation History)

Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizacinio komiteto nariai ir talkininkai: sėdi — Matilda Marcinkienė, Irena Kerelienė, Ramojus Vaitys (pirmininkas), Aldona Grininė, stovi — Juozas Šlajus, Pranė Masilionienė, J. Žemaitis, Juozas Zygas, A. Budrionienė, Snieguolė Zalatorė, Antanas Juodvalkis, Kostas Burba.

Mokslinės programos vadovai: pirm. J. Bilėnas, griežtųjų mokslų, technologijos ir architektūros — Br. Jaselskis, medicinos — J.T. Daugirdas, humanitarinių ir socialinių mokslų — Alg. Norvilas.

Organizacinis komitetas: pirm. R. Vaitys, vicepirm. I. Kerelienė, sekr. A. Tamošiūnaitė, išd. K. Burba, renginių globėjos M. Marcinkienė, V. Lapienė, informacija — S. Zalatorūtė, leidinio redaktorė N. Jankutė-Užubalienė, literatūros ir muzikos vakaro — Ald. Grininė, lešų telkimo Pr. Masilionienė.

Tokių pajėgių, energingų vadovų vaivorykštė mokslo ir kūrybos simpoziumams susilaukė nuostabaus pasisekimo.

Jaunųjų architektų paroda

Mūsų kultūros šventė prasidėjo trečiadienio, lapkričio 27 d., vakare jaunųjų architektų parodos atidarymu Jaunimo centro mažojoje salėje. Dalyviai — architektai: Asta

Spurgytė (Chicago), jos projektas — studentų centras, Gint. Gaska (Michigan) — Apskrities rūmai, Ričardas Blinstrubas (Urbana) — Kristaus reformatų bažnyčia, Aras Rimavičius (Chicago) — Biblioteka, Gintaras Lietuvninkas (Chicago) — Įstaigų rūmai.

Paroda sudomina ne didumu, o mūsų jaunų architektų išradimumu, darbo išbaigtumu. Parodą atidarė arch. Albertas Kerelis, pažymėdamas, kad ją suorganizavo Aras Rimavičius ir Gintarė Kerelytė. Išstatyti daugiausia jų mokslo baigimo diplominiai darbai. Techniškai paroda tvarkyti padėjo Alfredas Lutz, iš Stuttgarto, Vokietijos.

Susipažinimo pobūvis

Trečiadienio vakare, lapkričio 27 d., Jaunimo centro kavinėje įvyko susipažinimo pobū-

vis. Jį atidarė renginių vadovė M. Marcinkienė. J. Rimkevičius pasveikino simpoziumo tarybos vardu: Tai bus proga pasidalyti savais laimėjimais su tos srities specialistais. Visų pasiekimų derinimas yra pažangos kelias. Mažos tautos laimėjimas, kai jos atstovai daro proveržius mokslo, kūrybos šakose. Pakvietė pirmininkai R. Vaitį, kuris supažindino su organizacinio komiteto nariais. N. Užubalienė supažindino su talkininkais, padėjusiais ruošti programinį leidinį.

J. Bilėnas, mokslinės programos pirmininkas, ir A. Norvilas, humanitarinių ir socialinių mokslų programos vadovas, supažindino su atskirų šakų sesijų organizatoriais ir sekijų pirmininkais. Muzikologijos sekijos pirmininkė N. Kupstaitė, architektūros — A. Kerelis, literatūros — K. Keblys, chemijos — V. Narutis, elektrotechnikos — V.

PENKTASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

1985 m. LAPKRIČIO 27 - GRUODŽIO 1 JAUNIMO CENTRE, ČIKAGOJE

Antras kaimas susipažinimo pobūvy

Iš kelių kontinentų suvažiavusiems surengtame susipažinimo pobūvy Antras kaimas lapkr. 27 d. vakaronę praturtino smagia humoristine programa. Įstengė juokingai suminėti įvairiausias profesijas — inžinierius, gydytojus, matematikus, politikus, technologus, sąskaitybą, elektrotechniką, verslo administraciją. Ypač gausus sąmoju buvo kraniologo — daktaro dialogas su norinčiu jo dukrą vesti jaunikiu. Smagus dialogas ir su atminties netekusi pacientė, kai ją turįs gydyti daktaras dar mažesnę atmintį be turįs. Įdomus gabalas ir mokslo simpoziumo paskaitų pavaizdavimas keisčiausių formulių būdu ir klaidingais (Nukelta į 2 psl.)

Antropologija
Architektūra
Archyvai-bibliotekos
Chemija
Ekonomija
Filosofija
Inžinerija
Istorija
Kalbotyra
Literatūra
Lituanist. katedra
Matematika

Medicina
Menotyra
Muzikologija
Politiniai mokslai
Psichologija
Filosofija
Sociologija
Stomatologija
Tautotyra
Teisė
Teologija
Transportacija
Žemės mokslai

Literatūros — Muzikos Vakaras ... Parodos

Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo plakatas, sukurtas dail. Giedrės Vaitienės. Simpoziumo logotipas — dail. Petro Aleksos.

Dailininko Petro Kiaulėno memorialinė paroda

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Šių metų lapkričio 22 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, buvo atidaryta menininko Petro Kiaulėno (1909-1955) pomirtinė meno paroda. Šiame metu sėdintis trisdešimt metų nuo jo mirties. Šioje parodoje buvo išskirti 46 aliejiniai tapybos darbai. Iš šios parodos kūrinių matome, kad dail. Kiaulėnas buvo pilna to žodžio prasme impresionistas. Kaip šios meno srovės prancūzai menininkai, pradėję ir jų pasekėjai iš studijų ėjo į miesto gatves ir gamtą ieškoti sau temų ir įkvėpimo, taip ir mūsų dailininkas pasėkė jų pavyzdžiu. Jo paveikslų siužetas yra paprastas. Jis tapė peizažus, natūrmortus ir portretus. Užtat jo meno darbai yra pilni gamtos elementų — medžių, gėlių ir vaisių.

Ziūrint į dail. Kiaulėno paveikslus chronologiškai, reikia pažymėti, kad jo darbai tapyti 1940-tųjų metų dešimtmetyje Paryžiuje, daug kuo skyrėsi nuo tų, kuriuos jis tapė 1950-tųjų metų dešimtmetyje Amerikoje. Pirmesniuose paveiksluose jis yra subtilus, jo spalvos užslopintos, kelios spalvų plokštumos sudaro viso paveikslą. Kūrinių nuotaika tamsi ir niūri ir portretuose, ir gamtovaizdyje. Vėlesniuose darbuose dailininko braižas ir spalvos pasikeitė. Dabar jis tapo laisvais, trumpais, riestais, suktais, kapotais potėpiais. Jo spalvos

Petras Kiaulėnas Ruduo

yra aiškios, skaidrios, švarios, gyvos žėrinčios visos vaivorykštės lanku. Jo spalvota linija vibruoja gyvybe. Dailininkas savo paveiksluose išgauna labai turtingą gamtovaizdį, o gerai įsiūnėjęs, drobės plotai tėra vos

paliesti keliais teptuko brūkšniais. Kai kuriuose kūriniuose autorius tapo tildelį, namą, žmogaus figurą. Šie elementai taip glaudžiai yra įjungti į gamtovaizdį, kad išgaunama darni kūrinio visuma. Šios dailininko drobės virpa

nuotaikingais peizažais ir natūrmortais.

Savo techniniu įmantrumu dail. Kiaulėnas tapė portretus. Jie savo technika ir stiliumi nesiskiria nuo jo peizažų ar natūrmortų. Pavyzdžiui, tapydamas dail. Adomą Varną ar vysk. Praną Būčį, jis naudoja kelis teptuko brūkšnius ir minimalinę spalvų skalę. Teptuko brūkšniai visai neprimena pozuotojo drabužio siūlės ar žmogaus nosies, ar akies. Tačiau šie portretai yra išraiškūs, ne tik fiziškai panašumais, bet ir psichologine išraiška. Nesvarbu, ar jo pozuojančios moterys sėdi kambaryje prie stalo, ar guli prie jūros plažės, ar medituoja, kaip „Mergaitė iš Oriento“, jos visos yra apsuptos gamtos gelėmis, augalais, jūra. Jos yra lyg tapusios gamtos dalimi. Dailininkas tapo tiek gamtos elementus, tiek žmogų su didele meile ir pagarba.

Meno mėgėjai turėjo retą progą pamatyti dail. Petro Kiaulėno meno darbus, tiek daug jų sutelktų į vieną parodą. Taip stipriai tapęs impresionizmo stiliumi ir taip glaudžiai susigyvenęs su gamtos grožiu, dailininkas ji mums paliko žėrintį savo drobėse.

Galime užbaigti dail. Prano Lapės žodžiais, kad Petras Kiaulėnas tai dailininkas, kurio gyvenimas nutruko pačiame žydėjime, bet kuris ir toliau tebežydi jo paliktuose darbuose.

Scena iš Salzburgo festivalio Wolfgang Amadeus Mozarto operos „Don Giovanni“ istorinio pastatymo, kurį paskutinį kartą prieš mirtį dirgavo garsusis dirigentas Karl Boehm. Jame Donos Elviros rolę dainavo Teresė Zilytė. Jos koncertas Chicagoje šių metų gruodžio mėn. 15 d. (Fotomontažas)

mokslo-kūrybos darbuotojams. Todėl nesunku sudaryti stiprias programas, kviečiami paskaitininkai iš plačių kraštų, neužmirštant naujų. Visi simpoziumo dalyviai jautrūs lietuvių tautai. Pagerbti mirusieji: A. Lipskienė, B. Bagdonienė, K. Martinkus, dalyvavę praėjusių simpoziumų rengime. Organizacinio komiteto pirmininkas R. Vaitys dėkoja visiems, prie simpoziumo suorganizavimo prisidėjusiems.

Dail. Pr. Lapė supažindino su dail. P. Kiaulėno meno paroda. Tai lietuvis impresionistas tęsęs Monet darbų kryptį. Daug sukūrė Paryžiuje, dar daugiau JAV-se. Iškelė nuopelnus jo žmonos, kurios globa daug prisidėjo prie dail. Kiaulėno kūrybos laimėjimų.

Lietuvių veikla išveivijoje

Pirmas darbo posėdis buvo skirtas išveivijos lietuvių kultūrinės ir visuomeninės veiklos apžvalgai. Posėdį pravedė J. Bilėnas, pirma supažindindamas su kalbetojais.

Algimantas Gureckas kalbėjo apie visuomeninę veiklą. Ji prasidėjo su savų parapijų, laikraščių steigimu. Paskutinis gyventojų surašėjimas JAV-se rado 743,000 lietuvių. Pirmoji išveivija buvo daugiausia ekonominė. Pirmosios draugijos buvo parapijoms steigti, bažnyčioms statyti, pašalpai.

Vėliau steigėsi įvairūs klubai. Vadovais iš pradžių daugiausia buvo kunigai. Pirmasis kunigas, kuris pradėjo lankyti lietuvius, buvo P. Strupinkas. Kun. A. Burba ir dr. J. Šliūpas daug lėmė lietuvių posūkiui — atsiskirti nuo lenkų. Tai buvo sunkus, 13 metų užsitęsęs procesas.

Išveivija rūpinosi Lietuva, kenciančia caro priespauda. Ypač kilo reakcija dėl Kražių skerdynių. Spaudos draudimo metu Amerikoje išleistas knygos slapta gabentis i Lietuva. Ypač i pasaulinio karo įvykiai sujudo išveiviją. Didžiausias laimėjimas — Lietuvos nepriklausomybės pripažinimas. Išveivija buvo

demokratiška. Po 1926 m. perversmo įvedimas autoritarinio režimo jaudino lietuvius. Po II pasaulinio karo daug padarė Balfas, o taip pat Amerikos Lietuvių Taryba, kuri daug lėmė, pasiekiant Lietuvos užgrobito nepripažinimą. Kersteno komiteto tyrimų sudarymą, lietuvių programos Amerikos Balse įvedimą.

Antroji išveivija po II pasaulinio karo būrėsi i Lietuvius Bendruomenę. Prieš 14 m. LB ėmėsi politinės veiklos. Svarbus laimėjimas — diplomatinės tarnybos tęstinumas. Po ilgų pastangų Seinuose grąžintos lietuviškos pamaldos. Madrido konferencijoje prie JAV delegacijos buvo prijungtas R. Česonis. Iš Lietuvos gaunamų pagrindinio informacijų sklaidimo daug pasitarnauja kun. K. Pugevičiaus įstaiga.

Išveivija pasiskirsčiusi i dvi kryptis: ideologinę ir pragmatinę. Tarp jų vyksta varžybos. Abiejų tikslai bendri, skiriasi priemonėmis. Tačiau mūsų išveivijos veikla teturi pagalbines, ne lemiamas reikšmes. Lems įvykiai pačioje Sovietų Sąjungoje.

Visų kraštų išveivija daug prisidėjo, kad Lietuvos byla pasilieka gyva. Ypač žymus laimėjimas Australijoje, kur išveivijai pavyko pasiekti, kad vyriausybė atsauktų ankstyvą Lietuvos inkorporacijos pripažinimą.

Jonas Kavaliūnas pateikė išveivijos lietuvių kultūrinės veiklos apžvalgą. Pirmoji masinė lietuvių emigracija i Ameriką prasidėjo XIX šimt. pabaigoje. Pirmųjų atvykusių gal pusė buvo berasičiai. Čia griebsi mokslo ir savų bažnyčių stybs, kurias statė pirmi negu sau namus. Per dvi generacijas įkūrė 133 parapijas. Prie parapijų buvo steigiamos ir mokyklos. „Aš basas vaikščiosiu, bet mokykla bus“, — kalbėjo kun. P. Saurasaitis. Mokyklose dirbtį kūrėsi vienuolainai. Lietuvos švietimui suaukotos didelės sumos. Ligi spaudos atgavimo Amerikoje išleista apie 500 knygų. ypač čia daug pasireiškė kun. Milukas, išleides 190 atskirų leidinių. Lėšas skyręs spaudai, pats mirė vargšu. Pirmas lietuviškas vaidinimas Amerikoje įvyko desimtmėčiu anksčiau negu Lietuvoje.

Amerikos lietuvių stipriai reikėsi operomis, operėtėmis. Muzikinėj srity daug davė Šimkus, Petrauskas, Vanaigaitis ir kiti.

Gausus naujos išveivijos muzikinis derlius. Sukurta net 11 operų. Lietuvių opera Chicagoje jau rengiasi 30-tam spektakliui. Reikšmingi teatro festivaliai, dainų šventės, tautinių šokių šventės, dailės parodos, enciklopedija. Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika išveivijos sklaidžiama po daugybę kraštų. Tačiau parapijos ima tirpti,

mokinių skaičius mažėja. Bet džiugu, kad leidžiami geri vadovėliai, kai kurie pralenkia net amerikiečių. Didelis įnašas Lietuvių Fondo. JAV-se per desimtmėti lituanistinėse mokyklose beliko mažiau kaip pusė anksčiau turėtų mokinių. Naujos vilties duoda lietuvių mokslininkai. Jie nepaskendo tarptautiniuose vandenyse ir jų gretos didėja. Gilią ir plačią vagą varo Lietuvių katalikų mokslo akademija, leidžia stambias studijų knygas. Naujų vilčių teikia Lituanistikos katedra.

Lituanistikos katedra

Speciali lapkričio 28 d. sesija buvo paskirta Lituanistikos katedrai. Sesijos pirmininkas — Br. Vaškevičius. Illinois universitete įsteigus Lituanistikos katedrą, universiteto skyrius pavadintas Slavų ir baltų kalbų skyriumi. Siemet katedroj dvi asistentės: D. Ruškytė ir D. Račiūnaitė.

Paruoštos programos, didinama biblioteka. Antruosius metus katedra pradėjo su šešiais aspirantais, bakalaura skyriuje — 29. Katedros veikla nesusideda vien iš kursų dėstymo. Kviečiami paskaitininkai, suruoštas Vasario 16 minėjimas, atsilankė olandų dainininkai. Lietuvių Fondas išlaidoms paskyrė 400 dol. Universiteto vadovybė sutiko šiemet globoti mokslo ir kūrybos simpoziumą.

Apie katedrą žinios sklinda mokslo pasaulyje. Katedrą steigti Chicagoje sprendimas buvo geras. Daugelis dirba dienomis ir paskaitas lanko vakarais. Illinois universitete stipendija studentų 1000-2000 dol. yra didelė parama. Stipendijos yra opiausia katedros problema. Pavasarį šeši aspirantai prašė Lietuvos fondo stipendijų. gavo keturi. Kraštų bendruomenės turėtų organizuoti paramą lituanistinėms studijoms.

Siemet katedra turi šešis aspirantus. Lietuvos universitete paskaitininkais. Nepriklausomybės metais buvo po 2-3 aspirantus. Svarbu ne skaičius, o galimybė studijuoti visiems.

Vienas Lituanistikos katedros siekimų — knygų leidimas universiteto leidykloje. Deja, ten kainuos brangiau. Būtų gera suorganizuoti kviestinių dėstytojų seminarus.

V. Kelertienė papasakojo, kad lituanistiką studijuojančių tarpe yra kelių rūšių. Vieni — kurie ateina iš kitų skyrių, nelietuviai. Jiems studijos sekasi. Antra kategorija — nelietuviai, kurie nori mokytis kalbos, kad galėtų susikalbėti. Trečioji grupė, kurie susipažinę su lietuvių ir net nori tapti lietuvių. Didžiausia kategorija — trečios, ketvirtos kartos lietuviai, kurie ieško savo šaknų. Jiems įdomu mūsų muzika, architektūra ir kitos kultūros sritys. Penkta kategorija — lietuvių iš lietuvių šeimų, kuriems rūpi kalbos kultūra. Kai kurios studentės merginos yra padavėjos, kitos nori būti gailestingomis seserimis ar senelių namų tarnautojomis, nori mokėti susikalbėti lietuviškai. Mums rūpi, kad jie studijuotų kitus lietuvių kultūros dalykus, literatūrą, bet jie daugiausia tenkinasi tik kalbos mokymu. Šiuo metu atliekamas darbas svarbus, kai kurie laimimi mūsų visuomenei.

R. Šilbajoris pažymėjo, kad Lituanistikos katedra nebus atlikusi savo finansinių uždavinių, surinkusi 600,000 dol. Reikės ugdyti lėšas stipendijoms. Lietuvių fondas turėtų skirti lėšų ir svečiams prelegentams pasikviesti.

Katedra permažus vienetus, kad sudarytų atskirą universiteto skyrių. Suprantama, kad ši dabar įjungta i kitą skyrių. (Nukelta i 4 psl.)

Mūsų kultūros šventė

(Atkelta iš 1 psl.)

terminų krūviu. Klausytojus sudomino ir monologas apie vulgarų žodi, kurio aktorė ne neįtarė. Šalia „filologijos“ buvo ir patrauklus „menininko“ komentaras.

Antro kaimo programa buvo itin pritaikyta mokslo simpoziumo stiliui, su gausia humoro. Galima pasidžiaugti, kad mūsų Antras kaimas savo sąmojo pralenkia daugelį Chicago miesto teatrų tos rūšies spektaklių. Visą šį teatro vieneta suką A. T. Antanaitis. Šį vakarą šauniai pasirodė aktorai: E. Butėnas, A. Vaitkus, E. Tuskenis, J. Jakstytė, V. Gilvydienė, I. Toliušytė. Buvo inscenuoti Antanaitis, Žilinskaitės, Tamoliūno, Haško ir kt. kūriniai. Su šviesomis ir gausiais garsiniais efektais talkino V. Lukas.

Po programos buvo gausios suvažiavimo dalyviams paruoštos vaisės, kurios padovanjo Facilities Design, Ltd. bendrovės savininkas arch. Albertas Kerelis su žmona Irena.

Lituanistikos instituto suvažiavimas

Padėkos dieną, lapkričio 28 d., Jaunimo centre įvyko Lituanistikos instituto suvažiavimas. Atidarė ir pravedė pirmininkas prof. Br. Vaškevičius. Susikaupimo minute pagerbti mirusieji instituto nariai. Vyko valdybos narių ir skyrių vedėjų pranešimai. Kun. dr. K. Trimakas, psichologijos skyriaus vedėjas, priminė jo rūpestiu praves-tą anketą. Jis, palaikydamas skyriaus narių ryšį, tarpais leidžia biuletenius. Teisių skyriaus vedėjas prof. D. Krivikas pasidžiaugė, kad atskiri nariai veiklūs. Trūksta prieauglio. J. Dainauskas gėrėjosi jau išleista bibliografijos tomiais. Bibliografijos skyrius ruošia medžiagą naujiems tomams. Leidimą remia Lietuvių fondas. Skiriama 50 ct. už bibliografinės kortelės paruošimą, bet lėšų tiems reikalams

vis trūksta. Yra skolų, bet pasiryžta tą darbą vistiek tęsti. Pradedamas rengti naujas bibliografijos tomas. Skolos susidarė apie 3500 dol. Dr. T. Remeikis papasakojo apie planus kompiuterizuoti bibliografinę medžiagą. Skatino iš viso svarstyti naujų spausdinimo būdų panaudojimą, įvedant kompiuterio patarnavimą.

Tautotyros ir kraštotyros skyriaus vedėja E. Bradūnaitė-Aglinienė pranešė, kad yra įstojusių naujų narių. Paklausa tautotyros klausimais gausi, pvz., jaunimo stovyklose. Planuoja vadovybė perleisti kitam asmeniui, nes jai iš Havajų pasunkėjęs su nariais ryšių palaikymas.

Lietuvos istorijai paruošta žemėlapių. Dr. M. Gimbutienė pakvietė praplėsti mitologinį skyrių. Jau vyksta teksto rinkimas.

Svarstant Lituanistikos instituto statutą, J. Gimbutas pranešė, kad statuto keitimai buvo daryti daugiau kaip prieš desimtmėti. Klausimas, ar yra būtina reikalauti, kad kiekvienas narys priklausytų kuriam iš skyrių. Pvz., LK Mokslo akademija skyrių neturi. Gyvenimas rodo, kad LI skyriai beveik neegzistuoja. Antra, gal nereikia statute įpareigojimo, kad narys kas trejetą metų praneštų apie savo lituanistinius darbus. T. Remeikis atkreipė dėmesį, kad darant keitimus reikia būt atsargiems, kad nesudarytų sunkumų su turima nuo mokesčių atleidimo teise.

Svarstant ateities planus prisimintas 1987 m. šauktinias suvažiavimas. Siūlyta parinkti temą, į kurią būtų koncentruojamasi su paskaitomis, o paskiau jas išleisti. Buvo siūlymų temai: Lietuvos istorija, Lietuvos civilizacija. R. Šilbajoris pasveikino Baltų studijų draugijos vardu. Painformavo apie draugijos darbus ir skatino lietuvių daugiau į ją jungtis. Ateinantį pavasarį Madisone bus tos

draugijos konferencija. Bendras darbas su latviais ir estais našesnis negu mūsų vieni. Baltų studijų draugija iš valstybinio fondo gauna 50,000 dol., bet su sąlyga, kad per trejus metus patys surinktume 150,000 dol. Tą įvykdžius, Baltų studijų puoseleėjimo draugijos (AABS) ateitis bus užtikrinta. Siūlė Lituanistikos institutui afiliuotis su Baltų studijų puoseleėjimo draugija — AABS. Siūlė būsiam LI suvažiavimui temą — kultūriniai santykiai ir sąveika tarp Baltų tautų. Suvažiavimas pritarė afiliavimuisi, tik reikia giliau tą klausimą išstudijuoti.

J. Gimbutas, LI sekretorius, pranešė, kad suvažiavime dalyvavo 38 instituto nariai.

Atidarymo posėdis

Officialus Mokslo ir kūrybos simpoziumo atidarymas įvyko lapkričio 28 d. 2 v. p.p. Jį pravedė R. Vaitys. Sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai, vadovaujant sol. Margaritai Momkieni. Į garbės prezidentais pakviestas vysk. P. Baltakis ir simpoziumo tarybos nariai: dr. K. Ambrozaitis, J. Bilėnas, J. Rėklaitienė, kun. V. Rimšelis, T. Remeikis, A. Kerelis, kun. J. Vaišnis. Invokaciją sukalbėti buvo pakviestas vysk. P. Baltakis,

kuris meldė Kūrėją, kad per mokslą ir kūrybą artėtume prie Jo. Pagarbinti sveikinimai gen. kons. J. Daužvardienės, Lietuvos dipl. šefo dr. St. Bačkio.

Atidarymo žodį tardamas PLB atstovas T. Remeikis išdaužėsi tokiu šio simpoziumo paskaitininkų gausumu. Tai rodo, kad nebuvome ir nebūsime nudžiūvusia tautos šaka. Mažoms tautoms yra asimiliacijos grėsmė. Mums būtina įsisamoningi, kad kūrybiniai laisvė yra būtinybė. Linkėjo būdiliškios nuotaikos antroje pasaulio lietuvių sostinėje — Chicagoje.

Mokslinės programos vadovus J. Bilėnas pranešė, kad šiemet dalyvauja arti 230 paskaitininkų — daugiau negu ankstesniuose simpoziumuose. Nuolatinis augimas liudija, kad šie simpoziumai taip patrauklūs mokslo ir visuomenės darbininkams. Šis penktas simpoziumas skirtas svarstyti mokslinę ir visuomeninę veiklą sankryžoje su Lietuva. Tam skirtos trys bendrinės sesijos. Penktasis simpoziumas apima 39 mokslo ir kūrybos šakas. Vyksmas pagreitinamas, paskirsčius i 76 sesijas. Simpoziumai organizuojami kas ketveri metai, tai šie simpoziumai jau turi 16 metų tradiciją. Simpoziumai patrauklūs visų sričių

Tautinės sąmonės išlaikymo išveivijoje mokslinės konferencijos vakaronei gruodžio mėn. 23 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Dalia Srugaitė-Bylaitienė paruošė literatūrinį vaidinimą. Iš kairės: Darius Silas, Sigita Gudis, Alida Vitaitė, rezisierė Dalia Bylaitienė ir Jonas Gražys. Nuotrauka Jono Tamoliūno

Jonas Mekas

Iš „Dienoraščių, 1970-1982”

3. Sniego kanklės groja ant miško...
Pusniami brendu.
Trykšta metų ženklai.
Ė, draugai, eikim, eikim, be žodžių per gruodžio stiklą.
Tegu...

4. Bastausi aš ir bastausi liūdnas po žodžių gatves, laukdamas, kol kas paims už rankos ir į namus parves.

6. Prie savo durų daužaus... prie savo durų...
Sunkūs akmenys gula širdį, atmintį, ir skiria mane nuo manęs, ir gula vis sunkiau ir sunkiau, ir dega žodžių šaknys.
(Ar vėjas rauda, ar laukai skundžias...)
Pasigaukėit manęs, dievai. Dievai, sutvirtinkit mano ilgėsį, ir lykit, lykit, rojus lietūs, ant atminimo šaknų.

9. Negeri buvo laikai. Dabar — nuėjo viskas į praeitį.
Tik skausmas vienas liko ismūges skersai ežerą.
P.S.:
Detalė: tėvas pristumtas prie sienos. Guli veidu į žemę.
Balti bulvių žiedai.

15. užnuodyta virpa, aikčioja žemė

20. žodžių nuotrupos rudens lankai rojus fragmentai krinta į širdies nedateklus gailiai lyja lietus.

24. gyvenimo ašakos gyvenimo spalvai gyvenimo pievos mirties vytelės

25. [langą sudūžta vėjas, paberia gatvių ir debesų kvapą.

Jonas Mekas Nuotrauka Hollis Melton

26. Vakarai tebedega taip, kaip ir tada. Bet mano galva vidun palinkus.

27. Šalti, be žado, variniai rudens pirštai sapnuoja nuogų pumpurų žalumą.

28. Aš išmokau geografijos iš karo žemėlapių.

26. Aš supratau žmogaus anatomiją iš kacetų kronikų.

32. Išėjau pasiganyt akių po rudų lapų laukus. Ant plonų, nuogų šakų raudonų uogų kekęs. Ant šaligatvio — šlapi lapai, būrys vaikų, raudoni palteliai. Einu ir galvoju apie Henri Gaudier-Breska ir Leoną Lėtą.

37. baltuma durklas usnių kraujas karklių nuolaužas žiežirbos vėjas vargonų gausmas usnių kraujas

43. Guernica Viet-Nam Katynas Pirčiupis Kražiai Drezdenas Hirošima My-lai ant baltų knygos lankų palaidi žodžiai

47. Po trisdešimt metų ant Dachau takų lyja. Po kojom šlapias, bevardis žvyras.

48. Dainuot ramiai nebegaliu. Giliu, neužrašomu skausmu seku savo neatsakomingos kartos mirtį.

51. Galvoju apie Kudirką, Basanavičių, Anykščių Šilėį, Voronežą. Palengva vienas po kito užsidega ryto langai,

bunda miestas, mintys, erdvė, supas laiko kekės.

53. O, kad tai mynėm mynėm linus, kelius ašarom. O, kad tai kasėm kasėm kanalus iškasėm iškasėm nepakasėm draugų kaulų.

61. galulaukio dievas kalno kryžius varpo širdis lauko rugys liepos liemuo miško samana miesto vartai tako dulkęs kraujo latakas žalčio putas.

64. Kas bus, kas nebus, žilvėtelis mes lapus. Tegu vėjas juos nupūs skersai vasaros kapus.

65. O, buvo laikai! Aš išsilaičiau, tu išsilaikei, jie, jos išsilaike. Mes išsilaike! Jie, jos neišilaike... Ne... Rusena laiko vėjas.

66. Aš šaičiau Plato, Augustiną, ir Šventą Joną. Tarp kita ko, šaičiau Kanta, Jėzų Kristų, Heideggerį, ir Dante. Einu be vilties, bet vis dar idealistas. Einu aš per suardyta, užnuodyta žemę, dar vis tikėdamas į stebuklą.

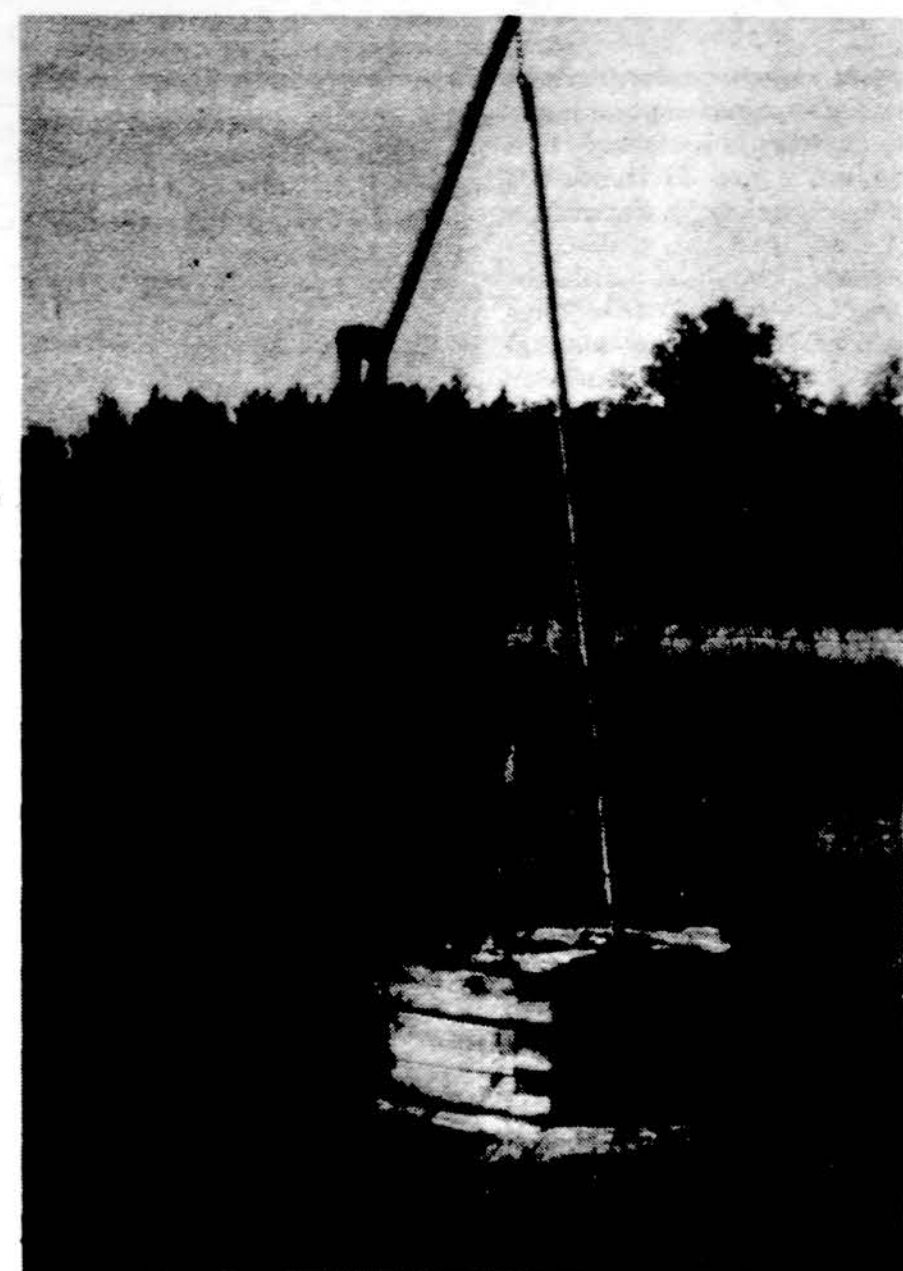
76. Drėgna taip ir šalta, kaip Vakary Fronte Nieko Naujo. Einu ir galvoju lietuviškai — drėgmė sekmadienis ištežęs laikraščio kampas — raudoni šviesų atspindžiai — šaligatvis, Amerika. Ar esi taip vienas ejęs, svetimom miesto gatvėm, žinodamas, kad esi taip vienas, su rudeniu, šlapiu lietpalčiu — vienui vienas su savo lietuviškais žodžiais — ruduo — šlapias šaligatvis — vėjas — drėgmė — Vakary Fronte Nieko Naujo —

Iš Jono Meko naujo eilėraščių rinkinio *Dienoraščiai, 1970-1982* (New York: Zvilgsniai, 1985). Spausdino Hauser Printing Co., New York, N.Y. 78 psl. Kaina nepažymėta. Gaunama šiuo adresu: Zvilgsniai, 491 Broadway, New York, N.Y. 10012.

Aplankius Lietuvos kaimų muziejų

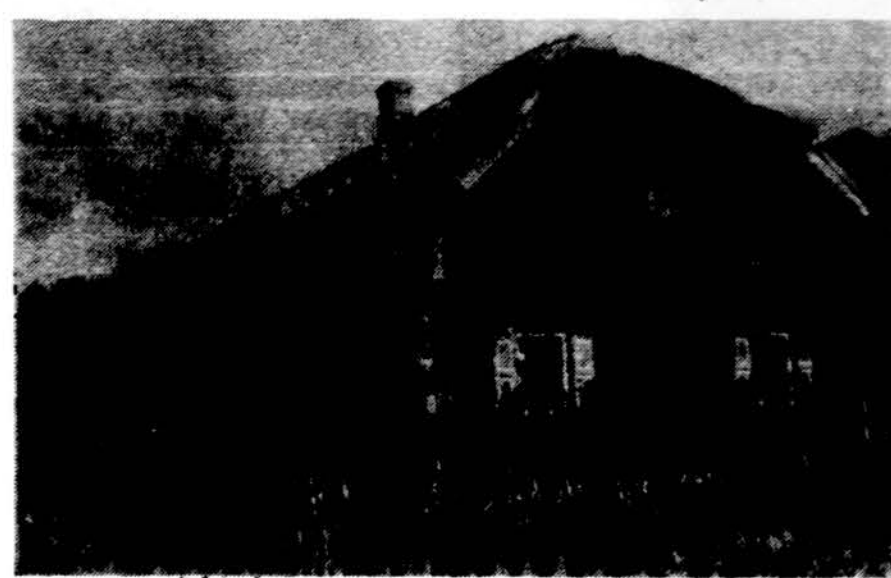
JURGIS GIMBUTAS

Vieną praėjusio rugsėjo dieną aplankiau vad. Liaudies buities muziejų šalia naujojo Rumšiškų miestelio prie Kauno marių. Tai yra 175 hektarų laukų ir miškų plotas, kuriame įrengtas XVIII a. galo — XX a. pradžios kaimų sodybų muziejus pagal Vakaruose vadinamą oro muziejų pavyzdį. Čion suvežta ar rekonstruota būdingų trobesių iš visų Lietuvos etnografinių sričių. Muziejus buvo pradėtas statyti 1966 m., o lankytojams atidarytas 1974 m. Dabar jau ten yra 112 trobesiai ir kitokie pastatėliai, maždaug du trečdaliai visų numatytyjų. Tarp sodybų palikti laukų plotai, natūralūs miškeliai, kalvos, upelis, išvesti vingiuoti keliukai. Palyginus su senesniais Skandinavų, Vokietijos, Anglijos ar Amerikos panašiais oro muziejais, reikia pripažinti lietuvių naudai, kad Rumšiškų muziejus yra erdvesnis ir geriau įderintas gamtinėje aplinkoje. Specialistų būrelis — architektai, etnografai, istorikai atliko istorinės reikšmės darbą, išsaugodami ateičiai jau baigiančių išnykti Lietuvos kaimų ir vienkiemų gražias tipiškas sodybas ir jų inventorių. Žinoma, tai jau nebe gyvos sodybos, o tik jų preciziškas paveikslas natūroje. Nebėra čia nei gyvenančių ir dirbančių žemdirbių, nei jų vaikų, o tvartuose nėra galvijų, klojimai ir daržinės

Šulins su svirtimi ir kluonas su maničine iš Braziūkų kaimo, Kauno rajono. Rekonstruota 1972 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

nai, Kartena; Aukštaitijos — Daujėnai; Tauragnai; Dzūkijos — Rudamina; Sūduvos — Užbali, Paluobiai. Tačiau trobesių atkelta ir iš kitų čia nepaminėtų vietovių. Prie kiekvieno pastato yra užrašas su kilmės metrika ir data, bet muziejaus vadove (šalankoje ar brošiūroje) tų informacijų stinga. Pradėtas komplektuoti ir jau statomas tariamai tipiškas miestelis. Jau stovi mūrinis namas iš Telsių, kitas iš Pušaloto, medinė arbatinė iš Šeduvos, užvažiuojami namai iš Kartenos. Tie trobesiai neatkelti, o rekonstruoti pagal tuose miesteliuose buvusius ar tebesamus originalus. Iš viso miestelyje būsią apie 60 pastatų, su bažnyčia, varpine, gaisrine, paštu. Miestelio modeliu pasirinktas Alsėdžių išplanavimas. Jo vyr. architektė yra B. Kugevičienė. Laukuose jau stovi trys vėjiniai malūnai. Būsimi įrengta malūnininko sodyba. Planuojama sutelkti amatininkų ir meistrų, kurie gyvai demonstruotų dailidžių, račių, puodžių, kalvių darbus ir audėjų meną. Neužtenka atkelti ar rekonstruoti pastatus. Reikia ypatingų pastangų mediniams trobesiams išsaugoti, kad jie nesutrūnytų, nesupūtų. Bandomos visokios medienai konservuoti priemonės. Kelių trobesių sienojai jau pažaliovo nuo netinkamų chemikalų. Speciali laboratorija tobulina konservavimo techniką. Pradžioje reikėjo specialistų pagalbos iš kitų kraštų, dabar apeinama vietiniais. Tik trūksta darbininkų ir amatininkų, mokančių dirbti senoviška technika.

Pirkia („rūmas“) iš Gurų kaimo, Kupiškio rajono. Statyta 19 a. gale, atkelta į Rumšiškės 1977 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

Sukauptiems eksponatams dar nėra pakankamai pritaikytų saugyklų. Muziejaus direktorius yra inž. Vytautas Stanikūnas. Jam padeda vyr. mokslinis bendradarbis Eligijus Valencijus Morkūnas, Janina Samulionytė ir dar keli nuolatiniai darbuotojai. Be to, dirba patariamoji taryba. Muziejus yra pavaldus Lietuvos TSR Kultūros ministerijai. Už įėjimo bilietą mokama 40 kapeikų. Jis išspausdintas lietuviškai. Už 20 kp. parduodamas spalvotas planas su nupieštais svarbesniais pastatais. Jų aprašymai duoti lietuvių ir rusų kalbomis. Nėra nei mastelio, nei atstumų. Sakoma, kad muziejaus kelių keliukų esama apie 6 kilometrai. 1984 metais buvo nuo atidarymo apie 1,5 milijono. Anksčiau buvo išleisti keli iliustruoti leidiniai, lyg ir katalogai. Dabar jau jų

nebeparduoda. Didesnioji knygutė išleista Vilniuje 1977 metais. Jos autoriai: P. Velyvis, R. Jakuciūnaitė ir N. Plūraitė. Yra 44 psl. teksto, 87 fotografijų įtarpas ir sulankstomas panelis be mastelio. Šiame kataloge sunku susigaudyti, nes iliustracijos atskirtos nuo tekstų, o jų parašai surašyti leidinio gale. Stinga pastatų kilmės metrikų ir datų. 1979 išleista tos pačios knygutės kiek sutrumpinta angliška laida (40 psl. teksto, 54 fotografijos) vardu „Country Life Museum of the Lithuanian SSR“. 1978 m. dar buvo išleista 16 puslapių gerai iliustruota brošiūrėlė. Jos autoriai: P. Velyvis, O. Bulborienė ir E. Burbaitė. Pavardės surašytos tik brošiūros gale, rusiškoms raidėms, nors leidinys išspausdintas lietuvių kalba. Ir čia nėra pastatų metrikos, nėra nei panelio. Girdėjau, kad esąs rengiamas geresnis katalogas. Norintems rasti daugiau faktų apie Rumšiškų oro muziejų genezę ir pastatų kilmės vietas verta skaityti dr. Klemenso Čerbulėno, to muziejaus konsultanto, išsamią studiją knygoje *Architektūros paminklai*, III tomas, Vilnius, 1975.

Klėtis iš Vošgučių kaimo, Rokiškio rajono. Statyta 1882 m., atkelta į Rumšiškės 1971 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

1985 m. „Ateities“ seminaras Chicagoje

Šių metų „Ateities“ rudeninis seminaras Chicagoje skyrėsi nuo ankstesniųjų keliais bruožais. Dėl susidariusių aplinkybių seminaras sumažėjo į vienos dienos programą, palyginus su viso savaitgalio programomis ankstesniais metais, ir taip pat liko atskirtas nuo „Ateities“ žurnalo metinio vakaro, kuris įvyko savaitę vėliau. Nežiūrint šių nelaimingų sutapimų, 1985 m. lapkričio mėn. 16 d. programai į Jaunimo centro Čiurlionio galeriją susirinko gausi lietuvių literatūra besidominti publika.

Programą sudėdė iš trijų dalių: prof. dr. Viktorijos Skrupskelytės paskaitos „Posūkis į modernizmą — Baudelaire įtaka Lietuvoje“, prof. dr. Jolitos Kavaliūnaitės paskaitos „Lietuviškos svetimybės žemės keliuose“ ir Algirdo Landsbergio naujos knygos „Vaikai gintaro rūmuose“ suktuvų, kurių metu rašytojas Adolfas Markelis aptarė šią dramą įvadinio žodžiu, o aktorė Laima Sulaitytė-Day perteikė teksto ištrauką. Čia bus žvelgiama į programos pirmuosius du punktus — literatūrinių temų paskaitas. Susirinkusią publiką pasveikino „Ateities“ akademinių savaitgalių iniciatorius Jonas Pabedinskas, toliau vadovavo dr. Vytautas Narutis. Pirmąją prelegentę pristatė Grasilda Reinytė-Petkuvienė, antrąją — Kornelijus Jazbutis.

Baudelaire Lietuvoje

Publikos tik mažuma turbūt buvo prancūzų literatūros žinovai, tačiau Viktorija Skrupskelytė įstengė perduoti sudėtingą literatūrinių kontaktų ir įtakų analizę: kaip Baudelaire kūrybos elementai pasirodė lietuvių poezijoje; ar tai buvo reikšminga intervencija, kelrodis? Neseniai Lietuvoje paskelbtas Vytauto Kubiliaus straipsnis panašia tema, tik šis kritikas remiasi kai kuriais kitais poetais, negu taisy, kuriuos prelegentė buvo užsibrėžusi panagrinėti.

Dr. Skrupskelytė išnagrinėjo sąsambius su Baudelaire Vytauto Mačernio, Jono Aisčio ir Alfonso Nykos-Niliūno darbuose. Jos teigimu, sunku garantuoti matyti įtakas, nes Baudelaire vertimų į lietuvių kalbą labai trūko prieš Pirmąjį pasaulinį karą, o literatūriniai būreliai, kurie būtų galėję jo poezijos išversti, pabiro po karą. Kitaip sakant, Baudelaire netiesiogiai atkeliavo į Lietuvą, per rusus simbolistus, o tiesiogiai — labai pavėluotai (palyginus su estais, pavyzdžiui, kurie jį greitai išsivertė). Prelegentė kelė tokį klausimą: ar Baudelaire, kuris susilaukė tiek mažai vertimų (30), iš tikrųjų padarė įtakos lietuviams poetams? Ji teigė, kad taip.

Mačernio nerimas ir tuštumos pajautimas panašūs į Baudelaire pabaigos motyvą. Mačernio 1944 metais rašytų sonetų įvaizdžiai: blogio iškreiptas moters veidas, vakaro harmonijos gėles panašios į Baudelaire'o. Tačiau mirties pergyvenimas iš arti galėjo būti Mačernio ir iš kitur pasiskolintas.

Dr. Skrupskelytė matė daug kontaktų, panašumų tarp Baudelaire ir Aisčio poezijos. Aistis ir kiti tuometiniai studentai eidavo klausytis didžiųjų Baudelaire gerbėjų Dubo ir Garbačiausko paskaitų. Prelegentė pabrėžė, kad Aistis norėjo praplėsti savo poezijos skalę, išmėginamas Baudelaire kaip naują rūbą, ieškodamas motyvų, kurie „tiko jį poetiniam audiniui“. Aisčio saulės įvaizdis, jos raudonumas (mirtis), pavyzdžiui, nėra lietuviškas, bet greičiau iš Baudelaire pasisemtas.

Dr. Viktorija Skrupskelytė „Ateities“ seminare lapkričio mėn. 16 d. Chicagoje.

Literatūros specialistas Aistis atsargiai rinkosi ir skolinosi įvaizdžius: iš žmonių, tėviškės, dainų ir kaimo kalbos. Tad ir Baudelaire įtaka Aisčio poezijoje randama tik ten, kur Aistis pasirinko panašių motyvų.

Dr. Skrupskelytė įdomiai pateikė savo tik spėjimą, kad galbūt Nyka-Niliūna bauginio Baudelaire pesimizmas ir kelionė iš kaimo į miestą, todėl jis tiesiog lyg norėjo išsivaduoti nuo Baudelaire. Nors, kaip dr. Skrupskelytė nurodė, Nyka-Niliūnai nepasisekė nuo Baudelaire „pabėgti“. Nyka-Niliūnas dažnai pakartoja kelionės temą, jis cituoja Baudelaire eilutes apie skausmo alchemiją, norą kasdienybę paversti magika. Nykos-Niliūno poezija buvo paveikta ir T. S. Eliot poetinės vaiduotės. Tačiau, jos nuomone, Nykos-Niliūno darbai rodo jo tolimesnę vystymąsi po skaudaus susidūrimo su Baudelaire.

Dr. Skrupskelytė teigė, kad reikėtų nesiriboti vien Vytauto Kubiliaus Baudelaire paveiktų lietuvių poetų sąrašą: A. Venclova, Putinu, Skabėka, Mačerniu. Baudelaire įtaka jaučiama ir Aisčio, ir Nykos-Niliūno, ir dargi Henriko Radausko darbuose.

Klausytojai šiltai priėmė profesorės analizę ir poetines įžvalgas. Vieni norėjo pasiūlyti žodį „poveikis“ vietoj „įtakos“, kiti „susitikimą“, norint apibūdinti sąsambius su Baudelaire, užtikamus lietuviškoje poezijoje.

„Ateities“ rudeniniame seminare 1985 m. lapkričio mėn. 16 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, per pietų pertrauką matyti: rašytojas Česlovas Grincevičius, poetė Julija Svabaitė-Gylienė, Lituaniistikos katedros University of Illinois at Chicago profesorė dr. Violeta Kelertienė, rašytojas Adolfas Markelis, seminaro programoje pateikęs įvadą Algirdo Landsbergio dramai „Vaikai gintaro rūmuose“.

sais darbais, su meile, lydi laimė. Alė Rūta susieja darbštumą su žmogaus verte. Kazimieras yra dosnus, sąžiningas ir geraširdis patriotas.

Dr. Kavaliūnaitė palygino Pirmieji svetur, kur tautiškas yra dėmesio centre, su Upton Sinclair *The Jungle*, kur lietuviai imigrantai sudaro tik patogų romano foną. Prelegentė minėjo, kad Alė Rūtos romanas turi kitus siekius: rodomi gyvenimo keliai, vingiai, kryžkelės. Kazimiero gyvenimo kelias nesustojė jo gimtoje žemėje. Gimtojo krašto palikimas yra geografinis ir fizinis, bet siela lieka lietuviška. Viskas praėina. Kazimiero gyvenimo kelias jį veda į kitą pasaulį (pomirtinį gyvenimą) ir tai suliejama su jo vaikaičio Jono malda ligoninėje prieš mirties slenksčio.

Diskusijų metu prelegentė buvo keliami klausimai apie romano literatūrinę vertę, bet jiniai daugiau pasitenkino, apsiribodama kitais, savo paskaitoje iškeltais romano bruožais: generacijų santykių klausimais, meilės Lietuvai, kilmės ieškojimo temomis.

Studento rolė

Taip ir pasibaigė „Ateities“ seminaro pirmosios dvi dalys. Dvi panašios mokslinės srityse dirbančios profesorės iš Ohio valstijos pasirinko tekstus ir pasidalijo mintimis iš labai skirtingų lietuvių literatūros žanrų. Vienur buvo diskutuojamos įtakos ir tuo metu Lietuvoje gyvenančių poetų darbus, kitur diskutuojamas JAV gyvenančios autorės romanas apie kitos emigracijos iš Lietuvos bangą.

Publika jautėsi labai turiningai praleidusi seštas dienas. Po dr. Skrupskelytės paskaitos, vienas išreiškė išpuolį, jog galima beveik pasijusti esant studentu Nepriklausomos Lietuvos universiteto paskaitų salėje. Bet stauga prisimenama, kad paskaitininkė — jaunesnės kartos, išsivijoje mokslus išėjusi profesorė, o Nepriklausomybės laikais buvusieji studentai jau priartėję ar net pražengę savo tuometinių profesorių amžius. Tačiau „Ateities“ akademiniuose savaitgaliuose žmogus gali vėl prisiminti studento rolę, nežūrint kokio amžiaus jis bebūtų sulaukęs — vis galima vieniems iš kitų pasimokyti, praplėsti savo akiratį.

Ramunė Kubiliūtė

„Vaikai gintaro rūmuose“ Popietinė seminaro dalis buvo skirta Algirdo Landsbergio naujos knygos „Vaikai gintaro rūmuose“ sutiktuvėms. Knygą šiais metais išleidusio Ateities literatūros fondo vardu kalbėjo prof. dr. Arūnas Liulevičius. Jis nurodė, jog šis Algirdo Landsbergio veikalas buvo išleistas Rochesterio ateitininkų ir kitų a.a. Andriaus

„Vaikai gintaro rūmuose“

„Vaikai gintaro rūmuose“ — trijų veiksnių drama, „Vaikai gintaro rūmuose“ sutiktuvėms. Knygą šiais metais išleidusio Ateities literatūros fondo vardu kalbėjo prof. dr. Arūnas Liulevičius. Jis nurodė, jog šis Algirdo Landsbergio veikalas buvo išleistas Rochesterio ateitininkų ir kitų a.a. Andriaus

Aktorė Laima Sulaitytė-Day recituoja Algirdo Landsbergio dramą „Vaikai gintaro rūmuose“ ištrauką „Ateities“ seminare lapkričio 16 d. Chicagoje.

Nuotrauka Jono Kuprio

M. Cieminio (1913-1984) bendradarbių ir bičiulių rūpesčiu ir lėšomis ir yra skiriamas velionio režisieriaus ir aktorius atminimui.

Dramos „Vaikai gintaro rūmuose“ literatūrinę analizę pateikė rašytojas Adolfas Markelis. Glaustai, bet tučingai čia buvo aptarta drama, įreiminta į pasaką, bet turinti tragišką atomazgą. Algirdas Landsbergis šia drama „Eglės, žalčių karalienės“ pasaką perkelia į mūsų šiuolaikinę, išsivijojusią Ameriką. Dialogai taupūs žodžiais, bet labai taiklūs, su nuolatinė ironiška, kartais netgi groteskiška potokeste. Bet žodžiais keičiamas gyvenimas.

— Jauna aktorė Laima Sulaitytė-Day, kilusi iš Cicero, vaidinusi Chicago teatruose, bet kaip tik dabar išsikelianti darbai į Amerikos Vakarų, gabiajai perteikė jos pačios pasirinktas ir rūpestingai paruoštas Landsbergio dramą ištrauką. Sunku uždavinį — diferencijuoti balsus, kadangi ištraukose kalba keli veikėjai, aktorė atliko pasigeretimą. Seminaro dalyviams Laimos Sulaitytės-Day gyvas, raiškus rečitalis buvo itin maloni visos siuometinio „Ateities“ seminaro programos pabaiga.

Mūsų kultūros šventė

(Atkelta iš 2 psl.)

Prie Kent universiteto veikiančio vasaros lituanistiniais kursais turėtų būti jungiami su Lituaniistikos katedra. Reikėtų lituanistinių mokyklų jaunus mokytojus siųsti pasitobulinti Lituaniistikos katedroje. Ar nebūtų galima universiteto lenkų lietuvių mokslinė konferencijoj panagrinėti lenkų romantizmą, buvusį palaimingą mūsų tautos atgimimui?

Mykolas Drunga kalbėjo, jog mums pasvarstyti dailės muziejus, etnografinio ansamblio steigimas; prie šių rikiuojasi katedra, ji viena iš svarbesnių. Tik maksimalinė programa gali sujungti lituanistinio darbo etatus. Plečiant Lituaniistikos katedros veikimą, reikėtų plėsti istorijos studijas. Lituaniistikos katedra yra mūsų kultūrinė ambasada.

(Mūsų korespondento kun. dr. Juozo Prunskio kaledoskopinio žvilgsnio į Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo eigą ir jo bendruosius renginius antroji dalis bus ateinanti šeštadienį. Kai kurių simpoziumo mokslinių sekcijų, kurios būtų įdomios platesniam skaitytojų ratui, apžvalgas yra sutikę paruošti įvairūs bendradarbiai — jos bus spausdinamos vėliau. — Red.)

Ingrida Blekytė universiteto scenoje

Mūsų Ingrida Blekytė dabar jau scenoje žaizaruoja kiekviename Chicago universiteto Court teatro (5535 S. Ellis Ave.) pastatyme. Šiuo metu ten statomoje romantinėje komedijoje „The Rivals“ ji pasirodo tarnaitės vaidmenį. Gerai į savo vaidmenį įsijautusi, įgudusi į senesnių laikų Britanijos manieras ir persiėmusi ano laiko tarpe, savo vaidybą ji atkreipia dėmesį.

Komedijos autorius Richard Brinsley Sheridan (1751-1816) šį veikalą sukūrė 1775 m. ir jeigu jis daugiau kaip per du šimtmečius išsilaikė scenoje, tai kūrinyje ne eilinis. Vaidnuojamos dvi poros vedybinės meilės beiškančių. Turtinga paveldėtoja norėtų vedybą iš meilės, ne dėl pinigų, antra įsimylėjusi kenčia dėl savojo išrinktojo stipraus pavydo. Tarp vyrų išauga įtampa, nuvedanti į dvikovą, kurią išardo vieno tėvas. Taigi ta „Rivals“ komedija — meilės varžybos, su gausiu tėvo ir kitų vyresniųjų įsiterpimu. Gaila, kad senoviškesnė angliška tarmė apunkina vaidybos sekimą, tuo labiau, kad čia mažiau veiksmo, o daugiau dialogų.

Veikalo autorius Sheridan turėjo ugndančias idėjas. Idomu, kad jis, nukryps nuo sėkmingos teatro veiklos (buvo net vienas iš teatro direktorių), tapo parlamento nariu, pasukdamas į politinę veiklą.

Šis pastatymas puikiai surežisuotas Maria Aitken, Dubline gimusios britų aktorės, studijas išėjusios Oxforde, dirbusios britų televizijai, karališkajam Šekspyro teatrui bei Nacionaliniam teatrui. Anų laikų kostiumai labai išradinai sukurti.

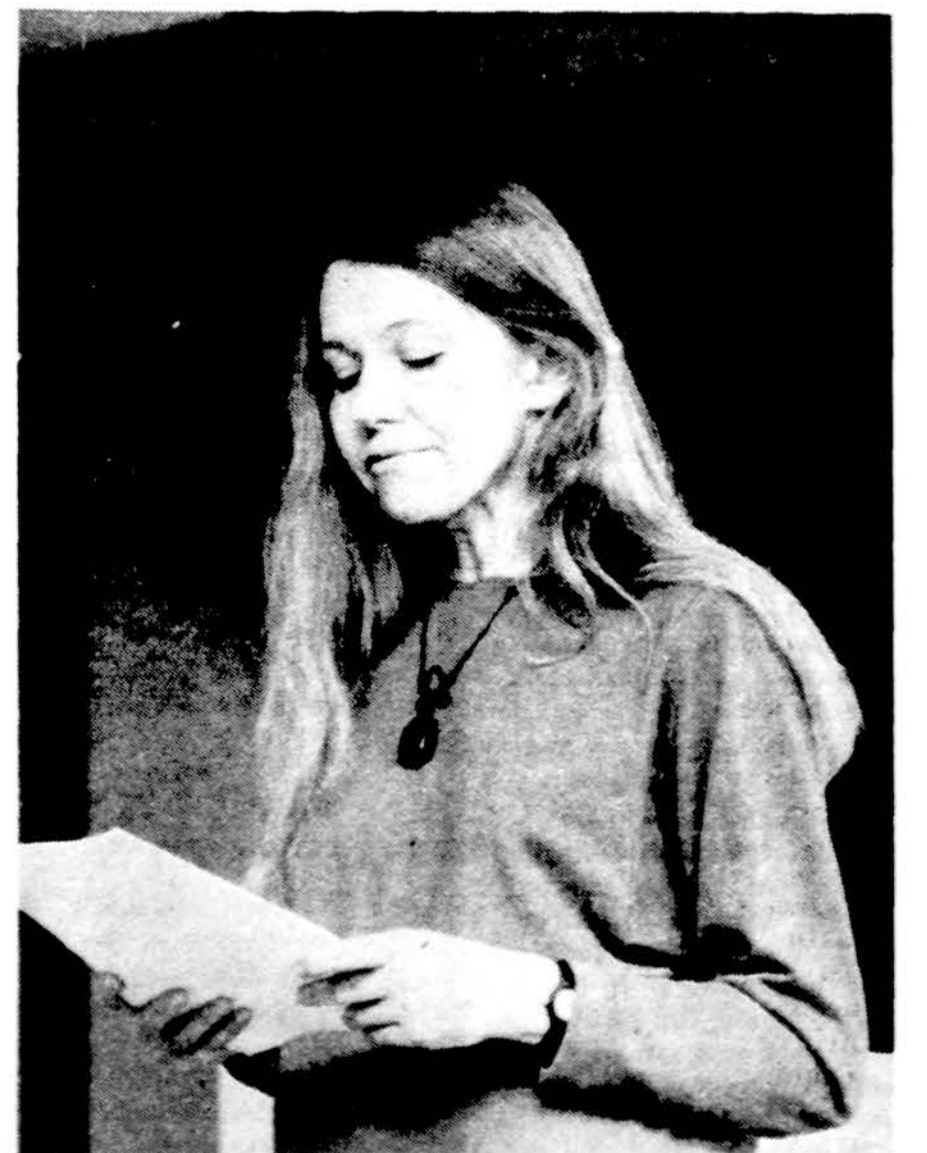
Po vaidinimo lapkr. 21 d. publikai buvo suruoštos vaišės. Vaidinimas tęsis iki gruodžio 22 d.

J. Pr.

• Aldonos Stempuzienės naujosios plokštelės „Aldona Stempuzienė, mecosopranas“ sutiktuvės bus šandien Jaunimo centro Chicagoje mažojoje salėje 7 v.v. Apie lietuvių kompozitorius, kurių kūrinių solistes įdainuoti plokštelėje, kalbės Emilija Sakadolskienė. Į plokštelės sutiktuves atvyksta ir pati solistė Aldona Stempuzienė. Vakara su soliste Aldona Stempuziene ruošia šią jos naują plokštelę išleides Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas.

Kalėdų švenčių proga pateikia šią ypatingą parodą. Paroda bus atidaryta penktadienį, gruodžio 13 d. 7 v.v. ir tęsis iki sekmadienio gruodžio 15 d. imtinai. Galerijos valandos: penktadieniais 7-9 v.v., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 11 v.v. iki 7 v.v.

R. L.

Dr. Jolita Kavaliūnaitė „Ateities“ seminare lapkričio 16 d. Chicagoje.

Nuotrauka Jono Kuprio